



BÖLÜM 3

TÜRKİYE'DE GÖÇ YÖNETİMİ

Saadet KARAKUŞ¹
Mesut Can TÜRKÖĞLU²

1. GİRİŞ

Geçmişten günümüze sürekli var olan göç kavramı, günümüz modern toplumlarının uğraştığı başlıca sorunlardan biridir. Göç, insanlar için geçmiş dönemlere nazaran artık daha cazip haldedir. Bu durumun nedenleri arasında ulaşım altyapısının gelişmesi, bölgeler arası gelir eşitsizliklerinin artması, savaşlar ve karışıklıklar sayılabilir (Demirhan ve Aslan, 2015: 57-86). Göç, esasen çeşitli sebeplerden ötürü ortaya çıktığından ve insan odaklı bir eylem olduğundan dolayı daha çok yönetimsel bağlamda incelenmektedir. Dünyada özellikle II. Dünya Savaşı sonrası dönemde patlak veren göç dalgalarından zaman içinde ülkemiz de payını almış; coğrafi konumu ve genel olanakları itibarıyla cazip durumda olan Türkiye'ye özellikle son yıllarda hem bireysel hem kitlesel göçler artarak devam etmiştir (Alakuş, 2018:197).

İnsanlar farklı biçimlerde, farklı zorunluluklarla ya da farklı sebeplerden ötürü bir yerden başka bir yere göçmek zorunda kalabilmektedir. Bundan dolayı bu insanların içinde bulunduğu sınıfın adı da mülteci, sığınmacı, göçmen gibi kav-

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Hamidiye Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sağlık Yönetimi Bölümü, saadet.karakus@sbu.edu.tr

² Arş. Gör., Beykent Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sağlık Yönetimi Bölümü, canturkoglu@beykent.edu.tr

Türkiye, tarihin her döneminde göç hareketlerinin yoğun olarak yaşandığı bir coğrafyada yer almaktadır. Bu göçlerin yaşanmasındaki etkenler, nitelik ve nicelik olarak değişkenlik gösterebilmektedir. Buradan hareketle göç politikası ve yönetimi alanında planlanacak yönetmelik ve kurumsal uygulamaların tarihsel zaman dilimine ve göçlerin yaşandığı bölgeye paralel olarak yenilenmesi, zamana göre oluşabilecek farklı durumlarında yeniden düzenlenmesi gerekmektedir.

Sonuç olarak, dünya coğrafyasında gerçekleşen göçlerden hareketle göç yönetimi konusunun büyük bir önem kazandığı bilinmektedir. Birçok ülke, bu konuyla ilgili hukuki ve yönetmelik boyutları inceleyerek güncelliğe gitmiştir. Çünkü çok değişik özelliklerde yaşanan göç hareketlerinin farklı farklı olumsuz sonuçları olmaktadır, bu da devletleri her anlamda çok zor bir durumda bırakmaktadır. Bu sorunların aşılması çok güçlü bir göçmen politikası ve yenilenmiş bir yönetim anlayışı, zamana ve şartlara uygun olarak düzenlenmelidir. Türkiye göç hareketlerinin yoğun olarak yaşandığı bir coğrafyada yer aldığından ve göçler için transit bir ülke sayıldığından göçle ilgili her konuyu uluslararası hukuk bağlamında etkili olarak yönetmelidir. Türkiye aynı zamanda tarihsel süreçte yaşadığı göç hareketlerine bağlı olarak da göç yönetimi alanında çalışmalarını ve uygulamalarını güncellemektedir. Türkiye'nin, düzenlenen göç yönetiminin sistemsel ve örgütsel güncellemelerini uygulaması, benimsemesi gereken stratejik ödevlerinin gerekliliği sayılmaktadır.

KAYNAKLAR

- Abadan-Unat, N. (1972). Türkiye'nin dış göç akımı ve sosyal hareketlilik. A.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, 27(4), 17-52.
- Akdemir, S. (2000). Suriye'deki etnik ve dini yapının siyasi yapının oluşmasındaki rolü. Avrasya Dosyası Dergisi, ASAM Yay, 6(1), 201-237.
- Akman, K. (2018). Göç yönetiminde yerel yönetimler ve STK işbirliği. Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi, 1(3), 452-466.
- Aktel, M. ve Kaygısız, Ü. (2018). Türkiye'de göç yönetimi. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 23(2), 579-604.
- Aksoy, Z. (2012). Uluslararası göç ve kültürlerarası iletişim. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 5(20), 294-295.
- Alakuş, E. (2018). "Türkiye'de Göç Yönetimi ve Uygulaması:", (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Alonso, J. A. (2015). Managing Labor Mobility: A Missing Pillar of Global Governance. Global Governance and Rules in the Post-2015 Era. London: Bloomsbury Academy, 211-247.
- Ardahan, F. (2010). Sivil toplum kuruluşlarının etkin yönetimi için Stratejik işbirliği ve Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı (TEGV) Suna-İnan Kıraç Antalya Eğitim Parkı Örneği. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 7(2), 210-233.
- Barkin, E. (2004). 1951 Tarihli Mülteciliğin Önlenmesi Sözleşmesi. Ankara Barosu Dergisi, (1), 331-360.
- Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği ve İçişleri Bakanlığı. (2005). İltica ve Göç Mevzuatı. Ankara: BM Mülteciler Yüksek Komiserliği ve İçişleri Bakanlığı Yayını, s.59
- Castles, S. ve Miller, M. J. (2008). Göçler Çağı Modern Dünyada Uluslararası Göç Hareketleri. Çev. B.U. Bal ve İ. Akbulut. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, s.144-145.

- Çağlayan, S. (2011). Göç Kavramı ve Kuramları, Fatime Güneş (Ed.), Kent Sosyolojisi, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi AÖF Yayınları.
- Çapa, M. (1990). Yunanistan’dan Gelen Göçmenlerin İskânı. *Atatürk Yolu Dergisi*, 2(5), 49-69.
- Çavuşoğlu, H. (2007). Yugoslavya-Makedonya topraklarından Türkiye’ye göçler ve nedenleri. *Bilgi Dergisi*, 41, 123-154.
- Çiçekli, B. (2009). Uluslararası Hukukta Mülteciler ve Sığınmacılar, Seçkin Yayınları, Ankara.
- Demirhan, Y. ve Aslan S. (2015). Türkiye’nin Sınır Ötesi Göç Politikaları ve Yönetimi. *Birey ve Toplum*, 5(9), 57-86.
- Diken, B. (2007). “Göç: Eleştiri ve Politika Ötesi”. *Kökler ve Yollar Türkiye’de Göç Süreçleri*. Ed. Ayhan Kaya ve Bahar Şahin. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları. 41-62.
- Dye, T. (1995). *Understanding Public Policy*. New Jersey: Eight Edition, Prentice Hall.
- Emin, N. M. (2016). Türkiye’deki Suriyeli Çocukların Eğitimi, SETA.
- Ender, S. (1986). Refah Toplumunda “Getto” ve Türkler, Teknografik Matbaacılık, İstanbul.
- Fichter, J. (1996). Sosyoloji nedir? Nilgün Çelebi(Çev.), 3. Baskı, Ankara: Atilla Kitabevi.
- Geray, C. (1962). Türkiye’den ve Türkiye’ye Göçler ve Göçmenlerin İskânı, Ankara.
- Hançerlioğlu, O. (1996). *Toplumbilim Sözlüğü*. İstanbul: Remzi Yayınevi.
- IOM (2009). *Göç Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Uluslararası Göç Örgütü Yayını.
- İçduygu, A. (2014). Bir Siyaset ve Siyasal Alan Olarak Son Yüzyılda Göç: Son Yüzyılda Dünya ve Türkiye. *Türkiye’nin Uluslararası Göç Politikaları, 1923-2023*.
- İçduygu, A., Erder, S. ve Gençkaya, Ö. F. (2014). Türkiye’nin Uluslararası Göç Politikaları 1923-2023: Ulus Devlet Oluşumundan Ulus Ötesi Dönüşümlere.
- İçduygu, A., Sert, D. ve Karaçay, A. B. (2009). Türkiye’ye yönelen göç ve sığınma hareketleri ve politikaları üzerine brifing. *Koç Üniversitesi Göç Araştırmaları Programı*, 1, 1-4.
- İçduygu, A. ve Sirkeci, İ. (1999). Cumhuriyet dönemi Türkiye’inde göç hareketleri. *75 Yılda Köylerden Şehirlere*, 249-260.
- İpek, N. (1994). Rumeli’den Anadolu’ya Türk Göçleri. *Türk Tarih Kurumu Yayınları*, Ankara.
- Kabakuşak, D. (2014). Küresel Göç Yönetişimi Çerçevesinde Türkiye’de Göç Olgusunun Kurumsallaşması. *Quo Vadis: Sosyal Bilimler - Artvin Çoruh Üniversitesi Hopa Uluslararası Sosyal Bilimler Konferansı*, Artvin.
- Kalkınma Bakanlığı. (2013). Onuncu Kalkınma Planı 2014-2018. <https://dspace.ceid.org.tr/xmlui/bitstream/handle/1/114/ekutuphane3.4.1.6.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (Erişim Tarihi: 13.02.2022)
- Kara, M. ve Dönmez Kara, C. Ö. (2016). Türkiye’de Göç Yönetişimi: Kurumsal Yapı ve İşbirliği. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 10(2), 1-25.
- Karpat, K. H. (2010). *Osmanlı’dan günümüze etnik yapılanma ve göçler* (Vol. 22). Timaş Yayınları, İstanbul.
- Katseli, L. T., Lucas, R. E. ve Xenogiani, T. (2006). *Effects of Migration on Sending Countries: What Do We Know?* OECD Development Centre Working Paper No. 250. OECD Publishing (NJ1).
- Kaygalak, S. (2009). Kentin Mültecileri Neoliberalizm Koşullarında Zorunlu Göç ve Kentleşme, Ankara, Dipnot Yayınları.
- Kirişçi, K. (1995). Post second World War immigration from Balkan countries to Turkey. *New Perspectives on Turkey*, 12, 61-77.
- Kirişçi, K. (1999). Türkiye’ye Yönelik Göç Hareketlerinin Değerlendirilmesi, *Bilanço 1923-1938*. C.1, Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Kirişçi, K. (2000). Disaggregating Turkish citizenship and immigration practices. *Middle Eastern Studies*, 36(3), 1-22.
- Kirişçi, K. (2003). *Turkey: A Transformation from Emigration to Immigration*. http://www.migrationpolicy.org/article/turkey-transfor_mation-emigration-immigration (Erişim Tarihi: 12.2.2015).
- Koçak, Y. ve Terzi, E. (2012). Türkiye’de Göç Olgusu, Göç Edenlerin Kentlere Olan Etkileri ve Çözüm Önerileri. *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 3(3), 163-184.

- Laczko, F., Appave, G., Haque, S. ve Helke, J. (2013). World migration report 2013. Migrant Well-being and Development. IOM, Geneva.
- Marshall, G. (1999). Sosyoloji Sözlüğü. Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara.
- McNeill, W. H. (1984). Human migration in historical perspective. *Population and Development Review*, 10(1), 1-18.
- Messina, A. M. ve Lahav, G. (Eds.). (2006). The migration reader: exploring politics and policies. Boulder, CO: Lynne Rienner.
- Murat, S. ve Taşkesenlioğlu, Z. (2009). Avrupa Birliği düzeyinde göç, entegrasyon ve yerel yönetimler. Zeytinburnu Belediyesi.
- Olçay, Z. (2012). Mülteci-göçmen belirsizliğinde iklim mültecileri. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 99(232-233), 201.
- ORSAM. (2012). Küresel Göç ve Avrupa Birliği ile Türkiye'nin Göç Politikalarının Gelişimi. Rapor No:22.
- Ozankaya, Ö. (1980). Toplum Bilim Terimleri Sözlüğü. Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Örselli, E. ve Babahanoğlu, V. (2016). Türkiye'nin Göç Yönetimi ve Göç Politikalarının Gelişimi: Bir Kamu Politikası Analizi. *Journal of International Social Research*, 9(43).
- Özer, İ. (2004). Kentleşme Kentlileşme ve Kentsel Değişme. Ekin Kitabevi, Bursa.
- Özkalp, E. (1995). Örgüt kültürü ve kuramsal gelişmeler. *Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Dergisi*, 1(2), 59-85.
- Sağiroğlu, A. Z. (2016). Türkiye'de Merkezi Göç Yönetimi. Türkiye'de Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler: Tespitler ve Öneriler, Adem Esen, Mehmet Duman, Hülya Alper(Ed.), Aryan Basım, İstanbul.
- Sağlam, S. (2006). Türkiye'de iç göç olgusu ve kentleşme. Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları (HÜTAD), (5), 33-44.
- Sandıklı, A. ve Kaya, E. (2013). Barış Kavramına Yönelik Teorik Yaklaşımlar ve Küresel Yönetişim. İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 12(23): 59-79.
- Şirin Öner, N. A. (2012). Göç çalışmalarında temel kavramlar. Küreselleşme çağında göç: kavramlar, tartışmalar içinde. İletişim Yayınları, İstanbul.
- Türk Dil Kurumu. (2005). Türkçe Sözlük. Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Thomas, F. (2000). The Volume and Dynamics of International Migration and Transnational Social Spaces. Oxford: Oxford University Press
- Tekeli, İ. (2007). "Türkiye'nin Göç Tarihindeki Değişik Kategorileri". *Kökler ve Yollar, Türkiye'de Göç Süreçleri*. Ed. Ayhan Kaya ve Bahar Şahin. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Tekelioğlu, M., Doğan, A. ve Çelebi, F. (2015). Türkiye'de göç politikalarının gelişimi ve mevcut durum. *Disiplinler arası Göç ve Göç Politikaları Sempozyumu*.
- Yalçın, C. (2004). Göç Sosyolojisi, (1. Baskı), Anı Yayıncılık, Ankara.
- Yeğen, M. (2002). Yurttaşlık ve Türklük. *Toplum ve Bilim*, 93, 200-217.
- Yılmaz, A. (2014). Uluslararası Göç: Çeşitleri, Nedenleri ve Etkileri. *Electronic Turkish Studies*, 9(2), 1686.
- Yıldırım M. Ş. ve Altınışık, Ç. (2002). Mülteci Haklarının Korunması. Ankara Barosu Yayınları, Ankara.